

متافیزیک قدرت

درآمدی بر فلسفه سیاسی اسپینوزا

رضانجف زاده

فهرست

- سیاسگزاری ۱۱
- مقدمه ۱۳
- نسخه‌های آثار اسپینوزا و منابع اصلی این پژوهش ۴۳
- سالشمار برخی وقایع و آثار مربوط به اسپینوزا ۴۷

بخش اول: الهیات و متافیزیک

۱. وحدت، کثرت و اکسپرسیونیسم ۵۹
- مقدمه ۵۹
- متافیزیک یا پساتبیعیات: صدور یا درون‌بودگی ۶۲
- نظریه جوهر: از ارسطو تا دکارت ۷۰
- اسپینوزا و جوهر واحد ۷۳
- اثبات وجود خدا یا جوهر واجب‌الوجود ۷۷
- صفات مطلقاً نامتناهی، حالات متناهی / نامتناهی ۷۹
- اکسپرسیون و مراتب آن (۱) ۸۴
- طبیعت خلاق و طبیعت مخلوق ۸۸
- اکسپرسیون و مراتب آن (۲) ۹۶

- اکسپرسیونیسم و ایده: اسپینوزا پس از ابن عربی و دلوز ۹۹
- مونیسیم پلورالیستی: اسپینوزا و قاعده الواحد ۱۰۵
- خطای غایت‌باوری، چشم‌انداز و نقد تاریخی ۱۱۷
۲. کُناتوس: متافیزیکِ قدرت ۱۲۵
- مقدمه ۱۲۵
- تبارهای پیشااسپینوزایی کُناتوس ۱۲۷
- اسپینوزا و متافیزیکِ قدرت: کُناتوس، پوتنتیا و زندگی ۱۳۴
- نتیجه‌گیری بخش اول ۱۵۰

بخش دوم: فلسفهٔ سیاسی

۳. جمهوری خواهی مطلق: رئالیسم سیاسی اخلاق‌بنیاد ۱۵۵
- مقدمه ۱۵۵
- فلسفهٔ سیاسی جمهوری خواهی ۱۵۷
- لحظهٔ ماکیاولیایی و نظریه‌پردازی در وضعیت بحران ۱۶۰
- واقعیت مؤثر نیروها به روایت اسپینوزا ۱۶۷
- نظریهٔ میل، وضع طبیعی و وضع مدنی ۱۷۳
- قدرت و امر مشترک: ایمان من و ایمان شما ۱۷۷
- پوتنتیا و پوتستاس: قدرت سازنده علیه قدرت برساخته ۱۹۳
- انسان‌باوری: مطلق یا مشروط؟ ۱۹۶
- پذیرش دیگری: اسپینوزا علیه هابز ۲۰۷
- عشق، شادی و دوستی ۲۱۴
- خر اسپینوزا: پارادوکس آزادی انسان و دترمینیسم رهایی بخش ۲۳۸
- آزادی قُدا و آزادی مدرن‌ها: عدم‌دخال، مشارکتِ فعال، ۲۴۲
- عدم سلطه ۲۴۲

دولت و مصلحت شهروند در جمهوری: اسپینوزا در مقابل هابز و فیلمر.....	۲۴۹
مصلحت دولت، انقلاب، دموکراسی مطلق: رادیکال کردن فیلسوف دولت باور.....	۲۵۸
۴. سیاست و یقین اخلاقی در منطقه فراغ شریعت.....	۲۷۱
مقدمه.....	۲۷۱
سنت اسلامی در عقل یهودی.....	۲۷۳
ابن رشد و افسانه دو حقیقت.....	۲۷۵
ابن رشدگرایان یهودی، نص‌گرایان یهودی و یک مسئله بزرگ.....	۲۸۱
اسپینوزا و یک مسئله بزرگ: مرجعیت وحی و اعتبار عقل در پرتو یقین اخلاقی.....	۲۹۱
نص، تاریخ و آزادی: کشف مقاصد شرع.....	۲۹۸
مرزهای منطقه فراغ شرع.....	۳۰۴
بحران، تجربه محنت و نظریه انتقادی.....	۳۰۶
به مثابه نتیجه: تزهایی درباره نظریه انتقادی اسپینوزا.....	۳۳۱
کتابنامه.....	۳۵۱
نمایه.....	۳۶۹

مقدمه

قدرت یک فلسفه با مفاهیمی سنجیده می‌شود که می‌آفریند، یا معنایش را دگرگون می‌کند؛ مفاهیمی که مجموعه جدیدی از تقسیمات را بر اشیاء و اعمال تحمیل می‌کند.

دلوز، بیانگری در فلسفه اسپینوزا (Deleuze 1990, 321)

مدعا این نیست که فیلسوفان به‌مباشرت جهان را تغییر داده‌اند بلکه سخن این است که طرح تغییر جهان از ابتدا در فلسفه استادان بنیان‌گذار ظاهر شده است.

رضا داوری اردکانی، فلسفه تطبیقی چیست؟

انسان امروز بیش از هر زمان دیگر نیازمند «دوستی» و «ارتباط» است. اسپینوزا فیلسوفی است منادی الهیات دوستی، و فلسفه سیاسی‌ای آفریده است متلائم با عشق و ارتباط و قائم بر ارزش انسان. سیسرون گفته بود: «در طبیعت و کل عالم هستی، جمله چیزها که در سکون و جنبش‌اند، به دوستی اتحاد و به کین افتراق می‌یابند» (سیسرون ۱۳۸۹، ۵۴). و سخن اسپینوزا هم چیزی جز این نیست. در جمهوری وی عقل سیاسی با اخلاق در پیوند است. پیوند عقل سیاسی با اخلاق در میدان واقعی کشمکش نیروها تلاشی است برای پذیرش «دیگری» و زدودن رانه‌ها و مکانیسم‌های معرفت‌شناختی تولید «نفرت».

باروخ بندیکت د اسپینوزا (۱۶۳۲-۱۶۷۷ م) در فلسفه سیاسی امروز چنان